

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. maja 1873.

Obseg: O izreji gosenic ali sviloprejk. — Gospodarska novica. — Postava veljavna za Kranjsko, kako naj se vravna napravljane, zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol. — Spomini in črtice iz življenja barona Antona Zois-a. — Ka-kavcem. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O izreji gosenic ali sviloprejk.

Po navodu prof. Haberlandt-a.

O čednosti, kurjavi in zračenju izrejališnih sob.

Prostori, ki si jih odločil za izrejo, bodo naj prav čedni, in taki, ki se kurijo lahko in tudi lahko zračijo. Taki prostori morajo se osnažiti, še predno se začne izreja; tla kakor stene morajo se očistiti vsega praha.

S tem, da pobeliš stene z apnom, da podrgneš tla in drugo orodje z mlačnim lugom, zadostuješ; pa tudi potem, ko se že izreja vrši, ne smeš zanemarjati takih prostorov in starodavnega pregovora, da „red in čednost je polovica hrane“. Ne trpi nečednosti pri gosenicah, in ne da bi se po tleh napravljaj prah, ampak daj jih pobrisati vsaki dan z mokro cunjjo.

Ko bi nastal mraz, ne zabi vsaj ponoči, ko je mraz navadno hujši, s kurjavo. Če tudi počasno spreminjenje toplote gosenicam ne škoduje, vendar je hitro spreminjenje jako nevarno. Najboljše je, ako je v izrejni izbi 14 do 20 stopinj R. toplote. Ako je manj toplote, pomagaj si z umetno kurjavo; ako je je več, pomagaj si s tem, da sobe prezračiš. Ko pa ti ni mogoče obraniti visoke toplote od 22 do 24 stopinj R., skrbi za to, da ne nastopi mahoma hitro ohlajenje na 8 do 12 stopinj R., kar se še celó v drugi polovici maja in tudi še meseca junija nahaja.

Med vsemi opravili je pa najvažnejše to, da prezračiš izrejališke sobe pogostoma. Pomisli, da gosenici je že od narave odločen kraj v čistem zračju, in pomisli dalje, da se čisti zrak nikjer poprej ne pokvari, nego v zaprtinah, kjer diha veliko žival.

Zato ne zrači sobe le po dnevih, temveč vselej, kedar se nahaja v njej dosti toplote, tudi ponoči. Zeló se pregrešiš, ako ti zadostuje zračenje skozi ključavnice. Kedar je zunaj 14 do 20 stopinj R. toplote, smeš vsa okna odpreti in tudi vrata; prepriha pa nikdar ne trpi! Nasprotna okna samo smeš imeti odprta; ona pa od vetrne strani pusti zaprta. Posebno dobro je, ako imaš namesto steklenih šip mrežo. Ako zapaziš smrad v sobi, ne ravnaj po starodavnih svetih, da bi hotel pregnati ga z dišečimi rastlinami, kajti one zboljšajo le neprijetni duh.

O krmenju gosenic ali o polaganju perja.

Razum čednosti, kurjave in zračenja paziti moraš pred vsem tudi na polaganje in prestavljanje, ki se ima vršiti vedno po njihovi starosti.

Do tretjega levenja jim je najboljša hrana v začetku prav drobno, pozneje pa debeleje zrezano perje; s tem bodo se redile gosenice dobro, in prihranil si boš perja veliko.

Do 1. levenja zadostuje, ako jim polagaš vsake 3 ure, toraj v enem dnevu 8krat.

Od 1. do 4. levenja je dovolj, ako jim daš jesti le 6krat.

Po 4. levenju pa jim daj jesti tolikokrat, kolikokrat boš zapazil, da bi rade jedle. Čem bolj gorak in suh je zrak, tem več se jim sme dati jesti; nasprotno pa se jim polaga manjkrat, a po več. Tako polaganje stane nas sicer več dela, je pa gotovo dobro.

Ali oskubeš perje od mladik ali pa pokladaš vejice na nje, to je enako; skoro je zadnje boljše, ker se razdelé in premikajo bolje, in to jim zeló dobro hasne.

Pri polaganju perja pazi dobro, da ni mokro pa tudi velo ne; tudi ne polagaj jim perja, ki se je bodi-si v žakljih bodi-si v velikih butarah sparilo, in dobilo črnkasto barvo. Tega se pa varuješ najlože, ako veje, koj ko si jih porezal od drevesa, neseš domú.

Ako so veje mokre, bodi-si da jih je zmočil dež, bodi-si da je padla rosa na nje, posuši jih s tem, da jih postaviš po koncu, drugo poleg druge; nikakor pa ne tako, da bi oskubel mokro perje in ga sušil, kajti perje obskubljenost se suši bolj počasi in se prav rado spari.

(Dal. prih.)

Gospodarske novice.

* Veliko škodo, ki jo polju delajo črvi pomladanskih kebrov, je gosp. Reizet na Francoskem po skušnjah do dobrega dokazal; našel je polje, kjer je po 23 črvov bilo na 3 štirjaških čevljih zemlje, tedaj 230.000 na 1 $\frac{1}{3}$ orala. Škoda po tem mrčesu v okraji Seine-Inferieure storjena, more se ceniti na 25 milijonov frankov.

Zato svetuje on, naj se vojska še bolj napoveduje črvom kakor kebrov, spomladi, kedar iz globočine zemlje lezejo proti vrhu, ali pa v jeseni, kedar lezejo zopet v zemljo, da bežijo pred mrazom. 6. aprila lani je gosp. Reizet dal polje preorati s plugom, ki je segel 8 palcev globoko, 2 fantiča pa sta šla za plugom, da sta pobirala črve. In gledite! en dan sta nabrala 5000 črvov. Jeseni zopet je dal njivo z 1 $\frac{2}{3}$ oralom preorati, kamor je potem ogeršico vsejal, in nabrali so mu otroci zopet 172.000 črvov. Za nabiranje je plačal 9 frankov, črve je porabil za gnoj, in dobil je bogat ogeršični pridelek, ko so sosedom njegovim črvi vničili skor ves pridelek.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. junija 1873.

O b s e g: O izreji gosenic ali sviloprejk. (Dalje.) — O Turški goveji kugi. — Našim kmetovalcem v prevdarek. — Prvi občni zbor banke „Slovenije“. — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O izreji gosenic ali sviloprejk.

Po navodu prof. Haberlandt-a.

(Dalje.)

Prekladanje gosenic in čednost njih ležišč.

Prekladanje gosenic, to je, prenašanje na druge lese, je zelo potrebno, da se čednost obdrži. Pred 1. levenjem pokladanje ni potrebno; med 1. in 3. levenjem naj se vrši to delo vsaki drugi dan, po 3. in 4. levenjem pa do tistega časa, da se začnejo zapredovati, je potrebno, da se prekladajo vsak dan.

Prekladanje se godi najlože z luknjičastim papirjem ali pa z mrežo; ako nimaš teh pripomočkov, naloži na gosenice, katere hočeš preložiti, čez in čez murbovih vejic. V pol uri ti zlezejo večidel gosenice na perje in prenesi jih potem z mladikami vred na druge lese; ostale gosenice prenesi potem bodi-si z rokami, bodi-si da položiš zopet nekoliko vejic na-nje. Potem nesi leso z odpadki vred iz izrejališče sobe preč in jo zunaj osnaži.

Gosenice se levé 4krat, predno se zapredejo. Gosenice postanejo nepremakljive, one zaspé z njih po koncu molečim životom in takrat čisto nič ne jedó.

To „spanje“ traja od 24—36 ur; pri bolehnih slabotnih gosenicah celó 2—3 dni. Med tem spanjem napravi se nad staro kožico nova, kajti prva bila je že pretesna, dalje se razširijo v notranjem novi širji sapniki (Luftrohre) mesto starih ozkih zato, da more večja gosenica tudi več zraka v-se dobiti.

Vse te spremembe niso sicer pri gosenicah nič nevarnega, vendar jih moraš pustiti med tem časom popolnoma pri miru.

Kakor hitro se jamejo leviti, nehaj jim polagati, ker bi jih s perjem le pokrili. Dobro moraš paziti, če ni med spevajočimi gosenicami še nekoliko takih, ki še niso pripravljene za spanje. Škoda bi bila, ko bi po hrani hrepenečim gosenicam se ne dalo jesti; položi toraj sèm ter tjà še ktere mladike, in ko bodo zlezele na-nje, prenesi jih na take lese, na katerih so gosenice, ki tudi še niso za spanje pripravljene.

Kakor gosenice na eni in ravno tisti lesi ne zaspé enakočasno, tako je tudi njih zbujenje različno. Čakaj toliko časa, dokler ne zapaziš, da je množina gosenic se izlevila, to je, izlezla iz stare kožice; in potem še le jih prenesi na nove lese. Tudi to se lahko dela s pripomočjo luknjičastega papirja, ali z mrežami ali pa s tem, da naložiš na-nje mladik. Zraven pa pazi, da boš

enakočasno preloženim gosenicam odločil druge lese, kakor gosenicam, ki se 12—16 ur pozneje izbudé. Ako se to opazuje pri vsakem levenji, dosežemo s tem, da združimo gosenice popolnoma enakega razvijanja vedno odločeno od drugih, kar je gotovo pravilno in umno.

O prostoru, ktereja potrebujejo gosenice.

Skoro vsi svilorejci se pregrešé zoper pravilo, da ni treba gledati na prostor in na natlačenje gosenic čisto nič. Napravljajo si pa s tem veliko škodo, ker nastaja pri gosenicah s tem, da nimajo dostojnega prostora in da so zelo nakopičene ene vrh drugih bolezni imenovana „zaspanost“ (Schlafsucht). Računi se, da mora biti za eno unčo semena prostora najmanj 12 kubičnih sežnjev; dalje naj bo lesa od lese saksebi 2 čevlja; račun se dalje, da potrebuje 1000 gosenic, brž ko se izvalé, 10 štirjaških palcev; potem pa, ko se spravljajo presti, ravno toliko štirjaških čevljev. Tako povečanje prostora od enkrat na 144krat dosežemo, ako gosenicam pri njih rasti razširjamo prostor, in da jih po vsakem levenji prav skrbno razdelimo na več les.

Zdaj boš lahko znal, koliko prostora potrebujejo gosenice od 1 unče jajčic, če veš, da je v eni unči 36.000 do 40.000 jajčic.

(Dal. prih.)

O Turški goveji kugi.

S to pošastjo na Kranjskem še nismo pri kraji, kajti v Krški vasi je unteden, prav blizu prvega kužnega hleva poginilo zopet eno živinče, da je potem vsled postave pobiti treba bilo 5 družih istemu gospodarju, ki pa se je v neumnosti svoji nekako ustavljal ukazu gosposkinemu s pretvezo, da ni kuga, da se ubita živina ne plača itd. Take pretveze so obžalovanja vredne, kajti če bi šlo po mislih nevednih ljudi, imeli bi goveje kuge že po deželi v sto in sto hlevih in nesreča bila bi za deželo grozovita, kakor je na Hrvaškem, kjer so gosposke prenemarne v izpeljevanji kužnih postav in tudi ljudstvo premalo podučeno; zato še ni ondi konec Turške kuge (iz Bosne zatročene) in naša dežela trpi zovoljo nje. Zato imajo tudi v Zagrebu kakor „Obzor“ toži, že po 30 kr. funt mesá. Ljudstvo na Hrvaškem pa, namesti da bi ostro spolnovalo postavu, se zanaša na druge reči, ki so proti postavi in še bolj trosijo kugo. Tako so uni dan kmetje v vasi Moravicah, kjer kuga hudo razsaja in mora zato po postavi zaprta biti, hoteli napraviti procesijo na Božjo pot. Okrajni predstojnik jim je za ta nevarni čas to pripovedal vsled postave; al zoperstavili so se njemu

0 izreji gosenic ali sviloprejk.

Po navodu prof. Haberlandt-a.

(Konec.)

Naprava zapredovalnih hišic in zapredanje gosenic.

Priprava za zapredanje gosenic je mnogovrstna. Najboljše priprave so tiste, ktere nas stanejo najmanj, in v kterih se zaprede lahko veliko gosenic. Prav dobre so za to: ajdovica, soršična slama, oblanje, brezove veje itd. Zelene mladike s perjem niso dobre, tudi se mora paziti, da ne nastaja v takih prostorih mokrota. Zapredovalne hišice imajo v takih krajih, kjer dohaja do nje lahko čisti zrak, toraj nikakor ne pri tleh.

Če je mogoče, imej prostor, kjer se zapredajo gosenice, ločen od prostora, kjer lezejo gori.

Večkrat ti bo zmanjkovalo prostora in boš mogel imeti zapredovalne hišice v vzrejevalnem prostoru; pridružiti jo boš mogel z lesami, da dorasle sviloprejke lahko zlezejo na-nje.

Ako so gosenice v zapredovalni hišici prenatlačene, najdel bodeš, posebno od Japonskega plemena, večkrat po dva mešička skupaj; ako je pa taka hišica izpostavljena mokroti, do ktere dohaja le malo čistega zraka, dobil boš le slabih mešičkov, in sploh boš našel pri obiranju veliko mrtvih, ki so poginili hitro, ko so začeli presti. Važno je dalje tudi, da varuješ v takih stanicah hudega mraza, dobro in potrebno je, da kuriš izbe še celó meseca maja in junija.

Čez 8 dni potem, ko so se gosenice zapredle, smeš začeti obirati mešičke. Devaj posebej trde, posebej mehke in posebej tiste, ki se držita po 2 vkup; oprosti jih od naskubljene svile (Flockseide) in skrbi, da jih prodáš nemudoma. Ne skušaj pomoriti jih sam in prepusti to delo, ktereга nisi vajen, kupcu, komur jih prodáš.

Gospodarske skušnje.

Jabelka hraniti.

V nekem kmetijskem zboru v Ameriki se je sporočalo, da so lansko leto čez 30.000 sodov jabelk poslali na prodaj v Evropo, in sicer še le na pozno spomlad. Hranili so jabelka, kakor piše Amerikanski kmetijski list, tako-le:

Vzeli so le popolnoma zdrava jabelka, ki so bila suha. Če je bila koža jabelka vlažna, obrisali so ga s cunjjo prav dobro. Po tem so vzeli sod, ktereга so postavili na hlode, da ni stal na tleh, in na dno so nasuli za palec visoko zmletoga gipsa; na to plast so položili jabelka s pecljem na vrh in tako narazen, da se drugo družega ni dotikalo. Ko je bila prva plast polna, so nasuli na to zopet gipsa, tako, da so bila vsa jabelka pokrita in tudi vmesni prostori. Potem je prišla druga vrsta ali plast in tako dalje, tako da pod pokrovom leži za palec gipsa.

Gips stori, da se jabelka ne obtolčejo; on stori, da ne morejo jabelka gnjiti, kajti on vlažnost suši, pa tudi zaradi topline je uspešen in brani, da jabelka ne zmrznejo. Tako hranjena jabelka so jako okusna do spomladi. Dotični sodi se hranujejo v suhih hramih in kletih, kjer ne zmrzuje. Res stane to nekoliko; vendar se spomladi lepo ohranjeno sadje prav dobro prodá in gips se porabi za gipsanje detelje, sočivja, ali za vezanje amonijaka na gnojišči in v hlevi.

Gospodarske novice.

* Goriška kmetijska družba je dobila prostor v Dunajski razstavi, da more razstavljati tudi sadje in

sočivje Goriško. Zato pozivlja kmetijska družba sadjerejce in vrtnarje, da pošljejo najlepše sadje, sočivje in zelne rastline, ki se odlikujejo zaradi zgodnje zrelosti ali zaradi izvrstne dobrote ali lepote. Dotično sadje se oddaja od 12. junija naprej v pisarni kupčijske zbornice, kjer se bo dotični znesek za blago izplačeval onemu, ki bo to zahteval. Množina blaga za dotično razstavo se ravna po lastnosti tvarine, na pr. sadja se oddaja en krožnik (talar).

* Iz reje kuretnine na Francoskem dobivajo vsako leto nad 300 milijonov frankov dohodkov (en frank 40 krajc.). Na Nemškem se je zdaj ustanovilo posebno društvo, ktero dela na to, da se širi kuretoreja, in da se s tem poviša množina mesa, ki ga navadno primanjkuje.

* Umetno surovo maslo ali puter narejati, so se na Francoskem, pa tudi že na Dunaji ustanovile fabrike, ki ga bodo izdelovale in sicer iz frišnega govejega loja. No! zdaj pa moramo delati, da bo naše surovo maslo fino in okusno, sicer gremo pod klop!

* Nov sovražnik krompirja ga v Ameriki nadleguje, to je, neki keber (*Doryphora decemlineata*), ki je jako škodljiv in lansko leto skoraj tretji del pridelka vničil. Amerikanci ga zatirajo z večkratnim okopavanjem in pa kuprenim kisom.

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko, kako naj se vravná napravljanje, zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol.

(Dalje.)

II. Oddelek.

Kako se obiskujejo javne ljudske šole.

§. 17. Dolžnost v šolo hoditi (šolska dolžnost) se začneja s spolnjenim šestim letom in traja praviloma do spolnjenega 12., v mestih in trgih s tri- ali večrazrednimi šolami pa do spolnjenega 14. leta. Isto tako sme okrajna šolska oblast dovoliti, da se tudi v mestih in trgih odpusté otroci iz šole, ki so spolnili 12. leto, in so se šolskih predmetov popolnoma naučili. Z ozirom na posebne krajine okoliščine ali na podnebje utegne tudi okrajna šolska oblast izjemno dovoliti, da se začneja šolska dolžnost še le s spolnjenim 7. ali 8. letom.

§. 18. Neposrednje pred začetkom šolskega leta naj krajna šolska oblast zapiše vse otroke šolskega kraja, ki so dolžni v šolo hoditi, brez razločka verske spoznave in domovinske pravice. Kdor otroka zapisovanju prikrije ali zastran njega kaj neresničnega pové, se kaznuje z 1 do 20 gold., ali če ne more plačati, z zapornikom od 1 do 4 dni.

§. 19. Otroci, kteri zavolj duševne ali telesne bolehnosti ne morejo v javno ljudsko šolo hoditi, in se podučujejo ali domá ali v zasobnih zavodih; ali so že na kakošni viši šoli, naj se zapišejo v poseben zapisnik, kteri se nemudoma predloži okrajni šolski oblasti.

§. 20. Ravno to veljá od otrok, kteri delajo po fabrikah, pri obrtnijstvu, v rudnikih, pri rezanji šote itd. in se podučujejo v kaki fabriški šoli.

§. 21. Okrajna šolska oblast ima pravico, od takih okoliščin, ktere otroke, omenjene v §§. 19. in 20. oproste obiskovanja javne ljudske šole, tirjati daljnih izkazov.

§. 22. Ako niso otroci, zastran kterih vzroka za oproščenje ni (§§. 19. in 20.), v prvih osmih dneh šolskega leta v javno šolo sprejeti, naj krajna šolska oblast stariše ali njih namestnike opomni na njihove dolž-

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,

kako naj se vravná napravljjanje, zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol.

(Konec.)

III. Oddelek.

Od stroškov za ljudske šole in pripomočkov k temu.

§. 33. Šolski patronat (patronstvo), kateri je samo v postavi utrjen, naj z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki se ž njim sklepajo, odpade; samo tisti šolski patronati, ki se opirajo na druga imena, ostanejo v veljavi.

Dolžnost, katero so imele poprejšnje gruntne gospodarske kot take po ministerskem ukazu od 15. decembra 1848. leta drž. zak. šte. 28., da so morale preskrbovati drva za kurjavo na ljudskih šolah, se tudi izrekuje za odpravljeno, kolikor je bila ta dolžnost samo v postavi utrjena.

Meščanske šole napravljati in zdrževati (§. 5.) je skupna dolžnost vsacega šolskega okraja; napravljati in zdrževati druge potrebe ljudske šole (§§. 1. in 12.) pa dolžnost šolske občine (šolskega kraja §. 9.), ki mora tedaj skrbeti za vse stvarne potrebne in za učiteljske plače.

§. 34. Da se dela, ki iz tega pridejo, oskrbé, pomnoži se okrajna — oziroma krajna šolska oblast v tistih šolskih okrajih, kateri obsegajo več občin ali podobčin, in sicer prva (okrajna) za 8, poslednja za 2 moža, ki imajo razsodilni glas; voli jih pa predstojništvo pripadajočih občin ali podobčin iz volilcev za srenjske volitve opravičenih z nadpolovično večino glasov na šest lest; delo opravljajo brezplačno.

§. 35. Ako je pa šolski okraj iz ene same občine ali podobčine, opravlja opravila v §. 33. imenovana enako drugim srenjskim pravilom, srenjski zastop in njegovi izvrševalni uradniki.

§. 36. Kolikor postava ali pogodba razen šolske občine tudi druge osebe ali druge skupščine zavezuje, da plačujejo ali pripomagajo za stvarne potrebe ali za učiteljsko plačo na kaki ljudski šoli, naj tudi za naprej vse ostane, kakor je bilo. Ravno to velja od ustanov in zakladov.

§. 37. V blagajnico šolskega okraja oziroma šolske občine se stekajo vsakoršna darila in volila za šolske namene in dajatve, ktere se opirajo na katero ustanovo ali na katero privatno-pravno ime tako, da se, kolikor je mogoče, varuje morebitni posebni namen, potem šolnina in drugi posebni prihodki za šolske namene.

§. 38. Z ozirom na to, koliko se ima šolskega denarja plačevati, razdeli deželna šolska oblast po nasvetu okrajne šole po občinah, v katerih so, v 4 razrede, in šolski denar se potem na 30, 20, 15 in 10 krajev na mesec postavi za vsakega šolo obiskajočega otroka.

§. 39. Občinsko predstojništvo vsaki mesec pobira šolski denar brez učiteljevega vdeleževanja; ta odrajuje denar konec vsacega meseca blagajnici šolskega okraja, oziroma šolske občine, ter ga redoma deva v račun. Dolg na šolskem denarji se iztirjuje tako, kakor je propisano za pobiranje zaostalih občinskih nakladov.

§. 40. Šolska oblast more šolo obiskajoče otroke revnih starišev ne gledé na njih napredovanje ali od vsega ali od nekaj šolskega denarja oprostiti, in starišem, ki ob enem več kakor za tri otroke, ki v javno šolo hodijo, šolski denar plačujejo, kaj prijenjati.

Odpadek, ki nastane iz tega, naj se nadomesti iz občinskih pomočkov šolskega kraja, če ni na dotični

šoli ustanov, iz katerih se šolnina opravlja popolnoma ali deloma.

§. 41. Občinski zastop šolskega kraja lahko prevzame za vse šolske otroke ali ves šolski denar ali neki njegov znesek na občinsko blagajnico.

Isto tako mu je dovoljeno, da šolski denar (šolnino) dá posamesno pobirati, da pa v denarnico šolskega okraja oziroma šolske občine odrajuje poprečni znesek, kateri se najde po vesoljnem znesku preteklih treh let; (§§. 39. 40.) številka tega poprečnega zneska se mora vsaka tri leta vnovič ustanoviti.

§. 42. Razen šolskega denarja se ne sme pobirati ne sprejemščina, niti ne kako drugo plačevanje za podučevanje v zapovedanih naukih, za porabo za šolo odmenjene oprave, učilnih pripomočkov ali podučevalnih potrebščin, za kurjavo, svečavo ali snaženje šolskih prostorov in dr. Šolske knjige in druge učilne pripomočke naj pa otrokom kupujejo stariši ali njihovi namestniki, in ako je revščina očitna, pa šolska občina.

§. 43. Ako šolski otroci, ki so bili ali popolnoma ali le nekoliko šolnine oproščeni (§. 40.), ali pa katerim se je kupilo potrebnih učilnih pripomočkov ali podučevalnih potrebščin (§. 42.), nimajo v šolskem okraju domovinske pravice, sme občina šolskega kraja tirjati, da jej te stroške povrne občina domovinskega kraja.

§. 44. Med potrebne izdatke šolskega okraja šteje se tudi zaloga za okrajno učiteljsko knjižnico, za katero se more tudi od učiteljev po pol odstotka od letne plače pobirati.

a) Ali stroški za okrajne učiteljske shode obsegajoč tudi odškodnine udom za potovanje; potem

b) odškodnine za potovanje in dnine poslancem okrajnih shodov v deželne shode se plačujejo iz normalnega šolskega zaklada.

§. 45. Ako se naprej vidi, da šolski prihodki (§§. 36. 37.) ne zadostujejo, da bi se mogli z njimi preudarjeni stroški šolskega kraja ali šolske občine izplačati, naj se za toliko, kolikor primanjkuje, naklad razpiše, kateri se v mestih z lastno srenjsko postavo ravno tako kakor drugi občinski nakladi, zunaj takih mest pa ob enem s priklado za deželne potrebe pri neposrednih davkih pobira.

§. 46. Ako bi nakladi za namene ljudskih šol (§. 45.) morali toliko biti, da bi presegali 10 procentov od rednega zneska naravnih davkov, naj se to, kar se več potrebuje, založi iz normalnega šolskega zaklada, in ako bi njegovi prihodki ne zadostovali, iz deželnih pomočkov.

Proračuni šolskih občin oziroma šolskih okrajev naj se v pravem času predlagajo deželnemu odboru po deželnem šolskem svetu.

Prehodne določbe.

§. 47. Šole za silo, ki so, naj se brž ko je mogoče, vredijo kakor druge javne ljudske šole.

§. 48. Kakor hitro ta postava dobí veljavo, naj pregledajo okrajne šolske oblasti dosihdobno razdelitev šolskih krajev.

§. 49. Eno leto po tem, ko dobí ta postava veljavo, naj bodo všolane vse vasi, vasni deli, posamesne hiše in naselitve.

Konečne določbe.

§. 50. Pričujoča postava zadobí veljavo tisto šolsko leto, ki pride po tem, ko je bila razglašena.

§. 51. Ko ta postava veljavo dobí, pridejo ob veljavo vse dosedanje postave in ukazi, kolikor so v nasprotji s pričujočo postavo ali pa po njej nadomeščeni.